

FOSEN NATURVERNFORENING

Adr. : Ytre Ringvei 32, 7100 Rissa Tlf. : 73851430
- foreningen for et bredt, helhetlig og aktivt naturvern på Fosen

Vår ref : A.5.1mø

Deres ref :

Dato :05.05.13

**OLJE – OG ENERGIDEPARTEMENTET
POSTBOKS 8148, DEP.,
0033 OSLO**

Roan vindkraftverk. Spørsmål om utvidelse av Roandelen og redusering av Haraheidelen.

Det vises til kunngjøring til klagemotparter vedrørende en utvidelse av Roandelen og en tilsvarende reduksjon av Haraheidelen i forhold til den konsesjonsgitte vindkraftproduksjonen for det som med et tidligere fellesnavn kaltes Roan vindkraftverk.

Bakgrunn

Bakgrunnen for dette er at Fosen reinbeitedistrikt, driftsgruppe nord, har kommet med en utdyping av sin klage der de ser for seg at Roandelen til en viss grad, og på spesielle vilkår (f. eks. at tiltakshaver er ansvarlig for en lengre gjerdebygging), kan utbygges, samtidig som det meste av Haraheidelen ikke på noen måte kan aksepteres utbygget.

Lovanvendelse

Målet om å produsere ny fornybar kraft kommer i konflikt med en rekke andre målsettinger, retningslinjer, forskrifter og lovverk. Noen av disse er internasjonale forpliktelser. Det er særlig Roandelen som har de største verdier utenom reindrift. I NVE's konsesjonsvedtak er det slått fast at etter deres syn vil det få uakseptable virkninger hvis Roandelen utvides ut over det som ble konsesjonsgitt. Etter vårt skjønn vil utbyggingen, uavhengig av om en bygger ut hele det opprinnelige området, eller deler av området, komme i konflikt med viktige målsettinger nasjonalt og internasjonalt. Dette er målsettinger som i sum står mye sterkere enn den ofte refererte målsettingen om ny fornybar energiproduksjon.

En må erkjenne at kraftsituasjonen er sterkt forandret i forhold til for noen år tilbake da søknaden og konsesjonen ble behandlet. Dette gjelder bl.a. at det ikke lenger er et betydelig underskuddsområde i Midt-Norge. For 2012 var underskuddet 2,89 TWh mens fylkeskommunen i forarbeidene til fylkesdelplan vindkraft prognoserte med hele 13,4 TWh i underskudd i et tørrår. For 2012 var det hele 8 uker med nettoeksport fra Midt-Norge.

Regjeringen, ved Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell, la 8. mai frem en Stortingsmelding om den forventede klimautviklingen i Norge. Her slås det fast at vi må vente oss varmere og våtere klima i Norge. Klimaforandringene vil tilsvare en nettoeffekt på pluss 5 TWh ekstra pr år i Norge. Argumentet om underskuddsområde kan ikke brukes som tidligere. Dette betyr at konfliktfylte prosjekt som de på Fosen må avvises.

Utbyggingen er etter vårt skjønn feilaktig begrunnet med at dette er en klimavennlig kraftproduksjon. Bioforsk har funnet ut at myrjord, som en finner mye av i vegføringene bl.a.

i de aktuelle fjellpartiene, kan slippe ut så mye som 5 tonn CO₂ pr. da pr. år i 100 år. En utbygging på Fosen vil føre til et klimagassutslipp tilsvarende hele Fosens bilpark pr. år i 100 år. Det blir derfor feil å bruke klimavennlig produksjon som argument. Det er foreslått at en skulle innføre et nydyrkingsforbud for å redusere klimagassutslippet da dette er noe av det billigste tiltaket i så måte. Vi må også huske at Norge bidrar med 4 – 5 mrd. til visse utviklingsland nettopp for å spare nedbyggingen av regnskog og torvmyr.

Ørskog – Fardal blir snart ferdigstilt, og tidligere er det sagt at da vil Midt-Norge ikke komme i en situasjon med kraftmangel. Oppgradering av langsgåene og tverrgående linjer i Midt-Norge er gjort eller står for tur. Alle prognoser peker på et stort kraftoverskudd fremover, hele 50 TWh i Norden i 2020. Konesjonsvedtaket kan ikke begrunnes med kraftmangel i Midt-Norge.

Dette betyr også at en bør ta mer hensyn til de andre forpliktelsene vi har for naturmangfold, kulturminner-/miljøer, INON-områder, landskap, reindrift osv.. Vi vil også henvisse til kravet i Oreiningslova der det heter at tiltaket tvillaust må være mer til gagn enn til ulempe, noe vi betviler i dette tilfellet.

Saksbehandling

OED kunngjør at de varsler klagemotparter i tråd med FVL § 33, tredje ledd, om en ny vurdering av Roan vindkraftverk. Dette er det imidlertid underinstansen (NVE) som kan gjøre i forberedelser til en klagesak i følge § 33, og ikke OED. Vi finner det derfor naturlig at saken returneres til NVE for rettmessig behandling. I følge § 34, som egentlig handler om overinstansens kompetanse, er det også nødvendig å returnere klagen til NVE for at den skal være så godt opplyst som mulig. I dette tilfellet legges det opp til en vesentlig forandring i konsesjonssaken som behøver en ny gjennomgang av NVE. Det må foretas ytterligere fagutredninger før vilkårene for å behandle klagen er tilfredsstillende ivaretatt. Forholdene til andre områder enn reindrift blir vesentlig forverret hvis Roandelen skal utvides. NVE har tom. uttalt at en reduksjon, som vedtatt i forrige konsesjon, var nødvendig for å skjerme naturmangfold, landskap, befolkning, friluftsliv mv..

Faglig

NVE skriver selv i vedtaket at de ”erkjenner at tiltaket vil gi betydelige visuelle virkninger for bebyggelse, kulturminner/miljøer, friluftsliv og landskap.” Videre heter det at vindkraftverket vil medføre ulemper for reindrift, naturmangfold og boliger og fritidshus som berøres av støy. NVE uttaler videre at det er nødvendig å redusere planområdet, Vøliheia og Tverrfjellet tas ut av planområdet og det tas bort enkeltturbiner som for eksempel ved fjellet Nuggen. Tidligere har områder i sørvest (Kiranfjellet) og i nordvest (Åsen) blitt fjernet. Hvis det nå planlegges å ta tilbake avslåtte områder og enkeltturbiner, sier det seg selv at prosjektet må karakteriseres som uakseptabelt hvis dette tidligere måtte tas bort for å få det akseptabelt.

NVE har satt bestemte vilkår til konsesjonen. Hvis disse nå fjernes vil virkningene, i følge NVE, bli at de visuelle virkninger blir svært store for de største befolkningssentra, befolkningen vil ikke kunne utøve friluftsliv i sitt nærområde fordi dette er berørt av vindkraftutbygging, støybelastningen økes til Kråkfjorden, Roan sentrum, Einarsdalen, friluftsområdene mv., faren for isavkast i friluftsområder øker, befolkningen blir mer utsatt for skyggekast og refleksblink, kystlandskapet blir eksponert av flere vindmøller, kulturminner berørt mer osv..

Driftsgruppe Nord uttaler at det er nødvendig med tilstrekkelig beiteområder for å opprettholde et driftsmønster som i dag under skiftende klima- og værforhold. Reindriftsnæringa på Fosen er presset gjennom inngrep fra storsamfunnet. Tap av beite og beitefragmentering har bare økt fra år 1900 og fremover til i dag. Vindkraft- og nettutbyggingen på Fosen vil være det største inngrep noensinne for næringa. Det vil være i strid med flere målsettinger og internasjonale konvensjoner om urfolkets rettigheter. (eks ILO-konvensjonen). Vi mener at de utbygginger som er avvist i Hammerfest og Kvalsund, begrunnet med bl.a. at en ville opprettholde reindriften på dagens nivå, må gis presedens for sakene i Fosen.

Områdene på Roan, vest for Einarsdalen og Hanafjellet (og eventuelt 12 vestlige møller på Hanafjellet på Haraheia), beskrives som ikke å ha så sentral betydning som Haraheia, og forutsetter at tiltakshaver er ansvarlig for et lengre sperregjerde på Haraheia. Dette kan en forstå til en viss grad, men et slikt gjerde vil være både kostbart å sette opp og drifte og det vil være en ferdselshindring for andre dyr og mennesker i området. Det vil også være til sjenanse i landskapsbildet.

En reduksjon av de vestligste deler av Roan var begrunnet med at inngrepene her ville få svært store negative følger for andre interesser enn reindrift. Det kan ikke sies at denne reduksjonen førte til noen forandring, med større utbygging på Haraheia, med følger for reindriften.

Reindriften på Roandelen uttales likevel å være viktig for reindriften, og den må betraktes som viktigere etter hvert som andre områder bygges ut, enten det er vindkraft og nett eller annen utbygging for storsamfunnet.

Det vil være en viss grad av samarbeide mellom nordgruppa og sørgruppa. Haraheia ligger godt til for sørgruppa, og derfor vil tilgrensede områder være av stor betydning hvis Haraheia blir nedbeitet eller det oppstår situasjoner med låsing av indre beiteområder eller sen snøsmelting. Den klimatiske situasjonen medregnes i fremtiden å føre til mer låsing av beiter slik en nå ser på Svalbard og i Finnmark. Hvis reindriftsnæringa mister Storheia, Kvenndalsfjellet og Harbakfjellet vil bl.a. presset mot Haraheia øke.

Reindriftsforvaltningen i Nord- Trøndelag mener at grensen er nådd for hva reinbeitedistriktet tåler av utbygging før grunnlaget for å drive reindrift på Fosen er truet. Området vest for Einarsdalen vil også kunne få vesentlig betydning for reindriften som alternativt beiteområde. Ved bygging av flere vindkraftverk kan konfliktgraden øke. Dersom både Kvenndalsfjellet, Roan og Sørmarksfjellet vindkraftverk realiseres, økes konfliktgraden til kategori E, som en følge av kumulative effekter. Tiltaket innebærer da svært stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål og reindrift. Avbøtende tiltak kan da ikke redusere konflikten.

DN og Riksantikvaren mener at utbyggingen nærmest kysten er mest konfliktfylt. Planområdet har et rikt fugleliv av kongeørn, havørn, hubro, smålom, jaktfalk, fjellvåk, vandrefalk, storfugl og rype. En utbygging vil føre til habitatsforringelse og kollisjoner.

Resultater av tematisk konfliktvurdering viser at tema kulturminner- og miljø, landskap, reindrift og totalsummen får konfliktgrad D som betyr stor konflikt. Tiltaket innebærer stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål og at en reduksjon av konfliktnivået kun er mulig gjennom omfattende endringer av tiltaket. Og det er Roandelen som er mest konfliktskapende. Det er bl.a. her det er størst bruk av området til friluftsliv. Og for landskapet utover kystleia

og for bosettingen/turismen langs fjorden er dette av størst betydning. Her passerer også Hurtigruten. Dette betyr at en utbygging her må avvises på samme måte som at en utbygging på Haraheia må avvises pga reindrifta. En tilbakeføring av de reduserte områdene for utbygging av vindkraft kan ikke godtas på Roandelen.

Utbyggingen kommer i samme landskapsrom som Bessakerfjellet. Et sammenhengende INON- område 1 og 2 blir berørt. Tiltaket vil få store virkninger for friluftsliv, ferdsel, reiseliv og turisme. Spesielt langs kysten er inngrepsfrie områder mangelvare. Minst 7% av inngrepsfritt areal på Fosen og berørte deler av Namdalen vil gå tapt ved en utbygging av alle prosjektene. Dette kan ikke sies å være i tråd med den målsettingen vi har om å stanse nedbyggingen av inngrepsfri natur. Og 7% må sies å være svært mye i denne sammenheng.

Den foreslåtte utbyggingen på Fosen vil bl.a. føre til 73 km med internveger på Roan vindkraftanlegg, 70 km internveg på Storheia osv.. Samtidig er det slik at hele 2,4 TWh er planlagt utbygd på Fosen. Når en vet at det opprinnelige målet var 3 TWh på landsbasis med vindkraft innen 2010, forstår en at sumeffekten av denne utbyggingen på Fosen vil ramme befolkningen, naturen, landskapet, reindrifta osv. på en svært urimelig og belastende måte. Det blir nesten slik at Fosen langt på veg alene skal oppfylle målsettingen. NVE henviser ofte til at konsesjoner for kraftproduksjon bare kan gis hvis det kan skiltes med begrensede miljøeffekter, noe som neppe kan sies å være tilfelle med Fosenprosjektene.

Det vil også være nødvendig å ta en bestemmelse for en fremtidig kystnasjonalpark før flere vindkraftkonsesjoner gis. Sør-Trøndelag fylkeskommune har i 2009 vedtatt at det skal arbeides for å opprette en kystnasjonalpark i fylket. Slik situasjonen nå har utviklet seg vil det snart ikke være ledige områder på kysten. Det er pr. i dag bare på Fosen det fins aktuelle områder i Sør-Trøndelag fylke. Bygger en ut til vindkraft vil områdene være tapt for bestandig pga. uegnethet.

Miljøverndepartementets retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg beskriver "svært stort konfliktpotensiale" og krever forsiktighet ved områder som er vernet, landskap med stor opplevelsesverdi, leveområder for arter på Rødlista, INON- områder som går ubrutt fra fjord til fjellkulturhistoriske områder med stor tidsdybde, områder som er svært godt egent for friluftsliv, områder med stor konflikt til reindrift og samiske interesser og i områder hvor landskapet og naturen er en viktig del av reiselivsproduktet (Hurtigruten bl.a.). Etter vårt skjønn vil utbyggingen, ikke bare av Roan vindpark, men også de andre prosjektene på Fosen komme i konflikt med de fleste kriterier som her er nevnt.

Konklusjon

Målet om å produsere ny fornybar kraft kommer i konflikt med en rekke andre målsettinger, retningslinjer, forskrifter og lover. Noen av disse er internasjonale forpliktelser. Det er særlig Roandelen som har de største verdier utenom reindrift. Det antas at NVE's konsesjonsvedtak er så sterkt forankret i disse andre forpliktelsene utenom reindrift at tom. konsesjonsgiver mener at det vil få uakseptable virkninger det å utvide Roandelen ut over det som er konsesjonsgitt. Det må samtidig understrekes at vår oppfatning er at også den konsesjonsgitte utbyggingen ikke er forenlig med våre forpliktelser lokalt til internasjonalt. Vi henviser her til klagen.

En må erkjenne at kraftsituasjonen er sterkt forandret i forhold til for noen år tilbake, da søknaden og konsesjonen ble behandlet. Dette gjelder bl.a. at det ikke lenger er et betydelig underskuddsområde i Midt-Norge. Den nye Stortingsmeldingen om klimaet fremover

beskriver et våtere og varmere klima med større tilgang på vannkraft og mindre behov for oppvarming. Den planlagte utbyggingen på Fosen fører til utslipp av klimagasser fra myrområdene som nedbygges med ca 200 km internveger. Utbyggingen kan ikke betegnes som klimavennlig. Dette betyr også at en bør ta mer hensyn til de andre forpliktelsene vi har for naturmangfold, kulturminner-/miljøer, INON- områder, landskap, reindrift osv.. Vi vil også henvise til kravet i Oreiningslova der det heter at tiltaket tvillaust må være mer til gagn enn til ulempe, noe vi betviler i dette tilfellet. Utbyggingen strider mot de fleste av Miljøvern-departementets kriterier for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg.

Hele 7% av INON- områdene forsvinner ved en utbygging. Hele 2,4 TWh planlegges utbygd på Fosen. Målsettingen på landsbasis var tidligere 3 TWh innen 2010. Befolkning, natur og reindrift belastes alt for mye ved denne utbyggingen.

OED kunngjør at de varsler klagemotparten i tråd med FVL § 33, tredje ledd. Dette er det imidlertid underinstansen (NVE) som kan gjøre i forberedelser til en klagesak i følge § 33, og ikke OED. Vi finner det derfor naturlig at saken returneres til NVE for behandling. I tillegg synes nå saken så dårlig opplyst at saken av denne grunn også må returneres til NVE. FVL's krav til utredning og informasjon synes ikke oppfylt.

Vi mener at de utbygginger som er avvist i Hammerfest og Kvalsund, begrunnet med bl.a. at en ville opprettholde reindriften på dagens nivå, må gis presedens for sakene i Fosen. Usikkerheten om den samlede inngrepssituasjonen for reindriften er så stor at konsesjonssøknadene fra en føre-vartankegang bør avslås. I pressede områder kan relativt små inngrep få store virkninger hvis summen av inngrep i området overstiger reinens tålegrense. Ut fra ILO- konvensjonen og folkerettslige hensyn bør konsesjonene avslås.

Det vil være en viss grad av samarbeide mellom nordgruppa og sørgruppa. Haraheia ligger godt til for sørgruppa, og derfor vil tilgrensede områder være av stor betydning hvis Haraheia blir nedbeitet eller det oppstår situasjoner med låsing av indre beiteområder eller sen snøsmelting. Den klimatiske situasjonen medregnes i fremtiden å føre til mer låsing av beiter. Hvis reindriftnæringa mister Storheia, Kvenndalsfjellet og Harbakfjellet vil bl.a. presset mot Haraheia øke. Reindriftsforvaltningen i Nord- Trøndelag mener at grensen er nådd for hva reinbeitedistriktet tåler av utbygging før grunnlaget for å drive reindrift på Fosen er truet. Området vest for Einarsdalen vil også kunne få vesentlig betydning for reindriften som alternativt beiteområde.

Det er krevd et lengre gjerde for å holde reinen unna Roansiden. Et slikt gjerde vil være både kostbart å sette opp og drifte og det vil være en ferdselshindring for andre dyr og mennesker i området. Det vil også være til sjenanse i landskapsbildet.

DN og Riksantikvaren mener at utbyggingen nærmest kysten er mest konfliktskyt. Planområdet har et rikt fugleliv av kongeørn, havørn, hubro, smålom, jaktfalk, fjellvåk, vandrefalk, storfugl og rype. En utbygging vil føre til habitatsforringelse og kollisjoner.

Og det er Roandelen som er mest konfliktskapende. Det er bl.a. her det er størst bruk av området til friluftsliv. Og for landskapet utover kystleia og for bosettingen/turismen langs fjorden er dette av størst betydning. Dette betyr at en utbygging her må avvises på samme måte som at en utbygging på Haraheia må avvises pga reindriften. En tilbakeføring av de reduserte områdene for utbygging av vindkraft kan ikke godtas på Roandelen.

Spesielt langs kysten er inngrepsfrie områder mangelvare. Det vil videre være nødvendig å ta en bestemmelse for en fremtidig kystnasjonalpark før flere vindkraftkonsesjoner gis.

NVE henviser ofte til at konsesjoner for kraftproduksjon bare kan gis hvis det kan skiltes med begrensede miljøeffekter, noe som neppe kan sies å være tilfelle med Fosenprosjektene.

Med hilsen

Fosen Naturvernforening

Magnar Østerås

Leder

Kopi : Miljøverndepartementet